

Канило М.І.

МІЖНАРОДНЕ СПІВРОБІТНИЦТВО В ГАЛУЗІ СУДОВОЇ ЕКСПЕРТИЗИ

Конституція України від 28 червня 1996 року закріпила положення, що «чинні міжнародні договори, згода на обов'язковість яких надана Верховною Радою України, є частиною національного законодавства України» (ст. 9) [1].

Таким чином, загальновизнані принципи й норми міжнародно-правових актів, з одного боку, є складовою частиною кримінально-процесуального права, і безпосередньо породжують права людини у кримінальному процесі, а з іншого – є важливою передумовою вдосконалення кримінально-процесуального законодавства України [2].

Загальносвітові тенденції злочинності, її генезис в Україні, обумовлюють розширення у вітчизняному кримінальному судочинстві меж міжнародного співробітництва з компетентними органами зарубіжних країн.

Відповідно до Закону України від 25 лютого 1994 року «Про судову експертизу» судово-експертна діяльність в Україні здійснюється державними спеціалізованими установами та відомчими службами, до яких належать:

- науково-дослідні та інші установи судових експертиз Міністерства юстиції України і Міністерства охорони здоров'я України;
- експертні служби Міністерства внутрішніх справ України, Міністерства оборони України, Служби безпеки України та Державної прикордонної служби України.

Особливість правового регулювання міжнародного співробітництва з розслідування злочинів полягає в тому, що ця діяльність регламентується як національними (внутрідержавними) нормативно-правовими актами, так і міжнародними.

До державних правових основ міжнародного співробітництва відноситься перш за все, Конституція України, що містить положення, яке визначає міжнародні договори України частиною її правової системи (ст. 9 КУ) та зазначає, що зовнішньополітична діяльність України спрямована на забезпечення її національних інтересів і безпеки шляхом підтримання мирного і взаємовигідного співробітництва з членами міжнародного співтовариства за загальновизнаними принципами і нормами міжнародного права (ст. 18 КУ).

До міжнародних правових основ відносять такі, як Угода про співробітництво між Міністерством юстиції України та Міністерством юстиції Азербайджанської Республіки в галузі судової експертизи від 24.03.1997, Договір про співробітництво між Міністерством юстиції України та Міністерством юстиції Грузії в галузі судової експертизи від 04.11.1996, Угода між Міністерством юстиції України та Міністерством юстиції Республіки Узбекистан про співробітництво в галузі судової експертизи від 12.10.2000 та інші, в яких зазначені:

- мета і предмет договорів (співробітництво в галузі наукової роботи з основних проблем судової експертизи, удосконалення існуючих та створення нових методів та методик судової експертизи, обмін досвідом експертної

практики);

– форми співробітництва (обмін науковою інформацією, координація наукових досліджень, спільне навчання фахівців та обмін стажистами, взаємне рецензування наукових робіт та експертних висновків);

– конкретні суб'єкти, які уповноважені міністерствами юстиції обох країн здійснювати науково-практичні зв'язки;

– питання фінансування витрат і використання мови [3].

Розділ Закону, присвячений міжнародному співробітництву державних судово-експертних установ України в галузі СЕД розглядає порядок проведення судових експертиз за дорученням правомочної особи чи органу іноземної держави, а також залучення для спільного проведення судових експертиз фахівців інших держав передбачає можливість міжнародного співробітництва державних СЕУ у сфері не тільки практичної, а й наукової діяльності.

Проведення судової експертизи за дорученням відповідного органу чи особи іншої держави містить два принципових положення, які обумовлюють можливість здійснення такої експертизи: це, по-перше, наявність угоди про взаємну правову допомогу і співробітництво, а по-друге, проведення експертизи згідно з нормами законодавства України, визначення вартості проведення експертизи і оплата її здійснюються за домовленістю між замовником та виконавцем.

Залучення фахівців з інших держав для спільного проведення судових експертиз передбачає можливість залучення фахівців інших держав для спільного проведення судових експертиз і визначає суб'єктів СЕД та процедуру проведення й оплати спільної експертизи. Передбачено право керівників державних спеціалізованих експертних установ у необхідних випадках залучати до складу комісії, сформованої з фахівців експертної установи, також провідних фахівців інших держав. Це стосується виключних випадків призначення та проведення дуже складних, частіше за все комісійних, повторних судових експертиз.

Оскільки керівник державної експертної установи має право доручати проведення судової експертизи тільки фахівцям керованої ним установи, законодавець підкреслює два моменти:

– залучення до складу експертної комісії іноземного фахівця можливе тільки за згодою замовника, тобто органу чи особи, які призначили експертизу;

– іноземний фахівець діє за нормами відповідного процесуального законодавства України, яким визначаються порядок і форма витребування додаткових матеріалів, порядок і форма складання спільного експертного висновку чи окремих висновків, якщо члени експертної комісії не дійшли згоди.

Практика свідчить, що призначення та проведення таких експертиз здійснюються за попередньою домовленістю замовника з міністерствами і відомствами, у сфері управління яких перебувають СБУ.

Плата іноземним фахівцям за участь у проведенні судової експертизи

та відшкодування інших витрат, пов'язаних з її проведенням, здійснюється за домовленістю з органом або особою, які призначили судову експертизу.

Державні спеціалізовані установи, що виконують судові експертизи, користуються правом, встановлювати міжнародні наукові зв'язки з установами судових експертиз, криміналістики тощо інших держав, проводити спільні наукові конференції, симпозіуми, семінари, обмінюватися стажистами, науковою інформацією і друкованими виданнями та здійснювати спільні видання в галузі судової експертизи і криміналістики.

Норма передбачає різноманітні форми обміну інформацією в галузі теорії і практики судової експертизи і криміналістики, включаючи обмін стажистами, проведення спільних наукових конференцій, обмін друкованими виданнями, здійснення спільних видань тощо [4].

Окреслені питання є об'ємними та актуальними, тому дослідження у цьому напрямі не слід вважати завершеним. Адже чинне міжнародне і національне законодавство, прагнення до взаємодії відкривають перспективи для плідної співпраці нашої держави із світовим співтовариством у боротьбі зі злочинністю, забезпечення прав і свобод людини [5].

Список використаних джерел

1. Конституція України, ВВР, 1996, № 30, ст. 141.
2. Узунова О.В. Міжнародно-правові договори України як джерела кримінально-процесуального права: автореф. дис. на здобуття наук. ступеня канд. юрид. наук: спец. 12.00.09 «Кримінальний процес і криміналістика; судова експертиза». О.В. Узунова. – Київ, 2008. – 18 с.
3. Судово-бухгалтерська експертиза: навч. посібник / Л.В. Гуцаленко [та ін.]. – К.: Центр учбової літератури, 2011. – 352 с.
4. Судова експертологія: Курс лекцій: Науково-практичний коментар до Закону України «Про судову експертизу»; Витяги з законодавства. – К.: Видавничий Дім «Ін Юре», 2007. – 528 с.
5. Чорноус Ю. М. Правова основа міжнародного співробітництва у розслідуванні злочинів. Право – Вісник Луганського державного університету внутрішніх справ імені Е.О. Дідоренка.

Капітанчук Л.Ю., Кравчук О.В.

ОКРЕМІ ПИТАННЯ ВИКОРИСТАННЯ КРИМІНАЛІСТИЧНИХ ЗНАТЬ ПРИ РОЗСЛІДУВАНІ НЕЗАКОННОГО ПЕРЕПРАВЛЕННЯ ОСІБ ЧЕРЕЗ ДЕРЖАВНИЙ КОРДОН УКРАЇНИ

Питання взаємодії між правоохоронними органами як в рамках інтегрованого управління кордонами, так і при виявленні, розслідуванні та розкритті незаконного переправлення осіб через державний кордон постають особливо гостро. Оскільки ефективність виявлення та розслідування злочинів значною мірою залежить від успішної взаємодії учасників процесу – оперативними співробітниками оперативних підрозділів, інших служб з експертами Науково-дослідних експертно-криміналістичних центрів системи